

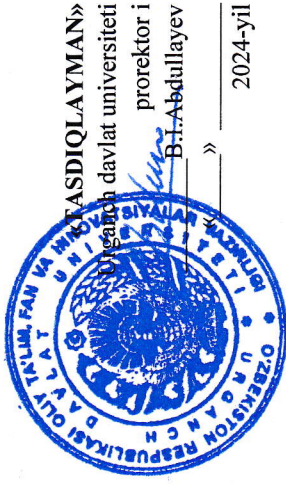
- 3 Юнусов Ш.Х. Бино ва иншоотлар типологияси. Ўқув қўлланма -1. "Фан ва технология" 2018 й.
- 4 S.Sayfiddinov. Sanoat va fuqaro binolari arxitekturası. T. Ijod press. 2019.
- 1 Qo'shimcha adabiyotlar
- 1 Змеул С.Г. «Архитектурная типология зданий и сооружений» Учебник М. 2005 г.
- 2 Гельфанд А.Л. Архитектурное проектирование общественных здания и сооружений, М., Архитектура С-2007.
- 3 В.И.Бондаренко, Х.Н.Нуретдинов, Д.М.Хайдарова – «Зилзила бўладиган районларда каркасли саноат биноларини лойиҳалаш» Тошкент. "Ўқитувчи"1992.
- 4 ҚМҚ 20.8.02-96 "Жамоат бинолари ва иншоотлари" Т.1996 й.
- 5 ШНК 2.08.01-05 Туражой бинолари

1.	Fan mashg'ulotini olib boruvchi professor o;qituvchi to'g'risida ma'lumot: Setmamatov Maqsud Bekturdiyevich - UrDU, "Arxitekturai" kafedrası mudiri, arx.f.n., dots Polvanov Ravshanbek qadambayevich - UrDU, "Arxitekturai" kafedrası kafedrası kata o'qituvchisi 2. Kafedra joylashgan joyi: UrDU, Texnika fakulteti, Gurlan ko'chasi 1-uy Tel. 904381081 E-mail maqsud1971@list.ru
3.	Taqrizchilar: Urganch davlat universitet, "Arxitektura" kafedrası professori, faxriy fan doctori, fan va texnikada xizmat ko'rsatgan arbob, fan va ta'limda xizmat ko'rsatgan xodim, yangi fan yo'nalishi asoschisi. Baydjanov I.S., Urganch davlat universitet, "Arxitektura" kafedrası katta o'qituvchisi, Atamuratov A.A.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

BINO VA INSHOOTLAR TIPOLOGIYASI

FAN DASTURI

(2-kurs uchun)

Bilim sohasi: 700000 – Muhandislik ishlov berish va qurilish sohalari

Ta'lim sohasi: 730000 – Arxitektura va qurilish

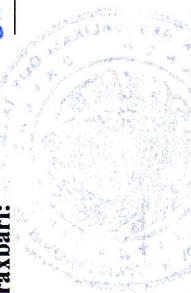
Ta'lim yo'nalishlari: 60730100 – Arxitektura (turlari bo'yicha)

Urganch – 2024 y.

Mazkur o'quv fan dasturi Urganch davlat universiteti kengashining 2024-yil 29-iyundagi №11- sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor: S.U.Xodjaniyazov

Akademik faoliyat va registrator departamenti rahbari: G'R.Matlatipov

Mazkur o'quv dastur "Texnika" fakulteti Kengashining 2024-yil 24-iyundagi №11-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan

"Texnika" fakulteti dekani: M.Q.Qurbonov

Mazkur o'quv dastur "Arxitektura" kafedrasining 2024-yil 18-iyundagi №22- sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan

"Arxitektura" kafedrası mudiri: dots. M.B.Setmamatov

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
BIT1304	2024-2025	3	6
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek	4	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklam a (soat)
1. "Bino va inshootlar tipologiyasi"	Ma'ruza 60 Amaliy - 60	120	180
		120	180

I. Fanning mazmuni

Bakalavrlarga "Bino va inshootlar tipologiyasi" fanni o'rganish O'zbekistonda amalga oshirilayotgan bin ova inshootlar qurilishiga oid bolgan binolarni me'yoriy talablar asosida loyihalari qurilishiga tegishli umumiy qoidalarini o'rgatish va ko'nikmalarni hosil qilish fanning asosiy maqsadini tashkil etadi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Nö	Ma'ruza nomi va qisqacha mazmuni
1	Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni Turar-joy, jamoat va sanoat, mahmuriy binolarning tipologik asoslari. Jamoat binolarini loyixalashning ilmiy – nazariy asoslari; Sanoat bino va inshootlarini loyixalashning umumiy tushunchalari; Sanoat bino va inshootlarining xajmiy-rejalashtirishning umumiy tamoyillari.
2	Turar – joy, jamoat, sanoat bino va inshootlar tipologiyasi to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Turar-joy va xonalarni tanlash va shakllantirish uchun kerak talab va sharoitlar. Turar –uy joy va xonadonlarini tanlashda albatta xisobga olinishi kerak bo'lgan talablar.
3	Uylarni ekspluatatsiya qilish va qurilish paytida tejamkorlik masalalari Tejamkorlik va undan foydalanish masalalari, bir-biriga qarama-qarshi tomonlari, qurilishni tejamkorlik bilan olib borish, qurilish jixozlarini va qurilmalarini to'g'ri tanlash, tejamkorlikning asosiy yo'nalishlaridan biridir.
4	Turar joylarning xillari. Turar uy-joylar o'zining xar xil xususiyatlariga qarab 2 guruxga bo'linishi haqida.
5	Xonadon tarkibi va jixozlari. Turar – joy xonalar tarkibiga: mexmonxona, umumiy xona, ish xonasi, katta oila abzolari uchun yotoqxona, yosh bolalar uxlashi va o'ynashi uchun xonalar. Yordamchi xonalarga: daxliz, oshxona, xojatxona, qo'l yuvadigan joy, yo'laklar, kaznaxxonalar, tokchalar, taxmonlar.
6	Yakka tartibidagi uylar, o'rta va ko'p qavatli turar joy binolari. Yakka tartibidagi uylar 2 xil ko'rinishiga ega bo'ladi; shaxar va qishloq uylari; Ular bir-biridan xovli yuzasini saxti va ularni ishlatishi uslubii bilan to'la farq qilishi; uylarning mehmoiriy-tarxiy yechimlari; Yakka tartibidagi shaxar uylarni yer saxti uncha kata bo'lmasdan (200-400m ²) tashkil etadi.
	3-5 qavatgacha bo'lgan uylar o'rta qavatli turar joy binolari turiga kirishi;

7	Jamoat bino va inshootlarining ilmiy-nazariy loyixalash asoslari. Jamoat bino va inshootlarini loyixalashda shaxarsozlikning arxitekturaliy – badiiy xususiyatlari, ularni joylashtirish; kompozitsiyasi; shaxar va qishloq markazlarida qanday rejalashtirish kabi masalalari; shaxarsozlikda quriladigan barcha inshoot yoki binolarning atrof-muxit bilan bog'liqligi; turli badiiy ko'rsatgich vositalari, ularning mutanosibligiga e'tibor berish.
8	O'quv tarbiya, maktab yoshigacha bo'lgan bolalar muassasalari va umum tahlil maktablari. Tahlil tarbiya muassasalari davlat qarorgohidagi muassasalar bo'lib; 6-7 yoshgacha bo'lgan bolalarning tarbiya qilish. Umumiy tahlil maktablari davlat qoshidagi 7 yoshdan 17 yoshgacha bo'lgan o'smirlarni tarbiyalovchi muassasalar; Umumiy tahlil asosan o'zining ko'rinish printsiptiga qarab quyidagilarga bo'linadi: boshlang'ich, to'liqsiz o'rta va o'rta mahlumot beruvchi; Keyingi vaqtga kelib o'rta texnik mahlumot beruvchi, xamda litsey, gimnaziya turi;
9	Oliy o'quv yurtlari. O'qish shakliga qarab oliy o'quv yurtlarining kunduzgi va bo'limlari; Talabalarining soniga qarab kunduzgi oliy o'quv yurtlari eng yirik oliy o'quv yurti yoki universitetlar 10 mingdan ortiq talaba; o'rta oliy o'quv yurtida - 2,5 minggaacha; kichik oliy o'quv yurtlarida - 0,5-2 minggaacha bo'lgan talabalar o'qiydigan turlari; Oliy o'quv yurtlarining shaxar territoriyasida joylashtirish; Ularning funktsional, xajmiy rejalashtirish strukturasi, kompozitsion yechimlari; xajmiy – rejalashtirish elementlari.
10	Tomosha ko'rsatish binolari. Kinoteatr, teatr va kontsert zalldari to'g'risida; Kinoteatrlar, tomosha ko'rsatish binolari ichida eng ko'p tarqalgan, tomoshabinlarni jalb qilish bo'yicha mashxurlari to'g'risida. Umumiy xolat. Teatr saxna va tomoshabin zalldari; Estrada va kontsert zalldari; Tomoshabing xizmat ko'rsatish xonalari.
11	Sport inshootlari. Sport inshootlarining klassifikatsiyasi va tarmog'i; Stadion tiplari; Sport komplekslari (stadionlar)ning bosh plani; Trubinalarni to'ldirish va tomoshabinlarni evakuatsiya qilish; Usti berk sport inshootlari; Usti berk stadionlar.
12	Savdo-sotiq maishiy xizmat ko'rsatish binolari. Savdo-sotiq va maishiy xizmat ko'rsatish binolari; shaxar strukturasi xizmat ko'rsatish sferasi; Savdo – sotiq va maishiy xizmat ko'rsatish binolari kompleksi; Muassasalar tiplari va tarmoqlarini qurish. Umumiy ovqatlanish va maishiy xizmat ko'rsatish muassasalari; Magazini (rastalari); Usti yopiq bozorlar; Savdo – sotiq markazlari.
13	Sanoat binolari. Sanoat binolari turli xildagi ishlab chiqarish tarmoqlari jarayonini olib borishga bag'ishlanadi. Bular xam o'z navbatida ishlab chiqarish yordamchi – xo'jalik xamda omborxonalarga bo'linadi.
14	Sanoat bino va inshootlarining loyixalashni umumiy qoidalar. Sanoat bino va inshootlarini turlari, konstruktiv sistemasi va sxemasiga qarab tasniflash. Sanoat binolarini yuk ko'taruvchi va tashuvchi jixozlari. Sanoat binolariga ko'priksimon kranlarni o'rnatish. Sanoat korxonalardagi texnologik jarayon va ularga qo'yiladigan asosiy talablar.
15	Sanoat korxonalarining xajm – rejalar, konstruktiv yechimiga ishlab chiqarish texnologiyasi va muxitning tahsiri. Ishchilarga umumiy maydon, odam xarakati uchun maydon, zonalashtirish, gorizontalar va vertikal fermalar orasidagi maydon, jixozlar va ularning gabariti. Ishlab chiqarish texnologik sxemasining xajmiy - rejalar asosi. Sanoat binolarining qavatlar soni, oralig'i, eni va balandligini jamlash. Sanoat korxonalarining bosh rejasi, ularga qo'yiladigan talablar va texnik- iqtisodiy ko'rsatkichlari.

16	Sanoat korxonalarining mahmuriy maishiy binolari. Sanitar maishiy xonalarning tarkibi va ularning xisobi. Yordamchi xonalarning joylashtirish usullari. Xajm-tarxiy va konstruktiv yechimlari. Sanoat binolarning konstruktiviyalari.
17	Sanoat binolarining konstruktiviyalari Sanoat korxonalarining umumiy loyixalash printsiplari. Bir qavatli sanoat korxonalarini temir beton karkasi. Bir qavatli sanoat korxonalarining metalli (po'lat) karkasi. To'sinli va to'sinsiz karkas.Ko'p qavatli sanoat binolarining karkaslari. Sanoat korxonalarining devorlari, materiallari va ularga qo'yiladigan talablar. Faxverklar. Tepadan yoritadigan va shamollatish fonarlari. Fonarlarni tasniflash va konstruktiv sxemalari. Sanoat binolarining tomlari, ularga qo'yiladigan umumiy talablar va konstruktiv elementlar. Sanoat binolarining maxsus (aloxida) konstruktiv elementlari.
18	Bino va inshootlarning turli sanoat tarmoqlari. Qora metallurgiya muassasalarining turlari va arxitekturaliy badiiy echimlari zavodlarning shaxarsozlikda tutgan o'rni; rangli metallurgiya sanoat komplekslari to'g'risida, radio-elektron va priborsozlik; yog' ochsozlik, isellyoza-qog'oz ishlab chiqarish sanoati to'g'risida; umumiy xolat arxitektura echimlari texnologik jarayon yechimi; tekstil va engil sanoat to'g'risida binoning shaxarsozlikda tutgan o'rni; arxitekturaliy xajmiy rejaviy echimlari; oziq ovqat, meva sabzavot maxsulotlarini qayta ishlash, saqlash texnologik echimlari.
	Jami:

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

(*Mustaqil ta'lim*) o'quv rejada ko'rsatilgan turi (nomi) bo'yicha yoziladi

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar bajarishdan maqsad – talabalarni mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirish, olgan nazariy bilimlarini qo'llashda amaliy ko'nikmalar hosil qilish, bevosita qurilish konstruktiviyalar parametrlarini aniqlash, loyihalarni bajarishda usullarini qo'llash ko'nikmalarini hosil qilish.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: MUSTAQIL TA'LIM MAVZUSI

	Mustaqil ta'lim (MT)
MT1	Turar joy binolarining tirlari va tipologik yechimlari
MT2	Jamoat binolarining ti'ologik yechimlari
MT3	Jamoat bino va inshootlarini loyixalashning funktsional asoslari.
MT4	Sanoat bino va inshootlar tipologiyasi
MT5	Turar-joy va xonalarni tanlash va shakllantirish uchun kerak talab va sharoitlar.
MT6	Yakka tartibidagi uylar, o'rta va ko'p qavatli turar joy binolari.
MT7	Uy-joylarni ekspluatsiya qilish va qurilish paytida tejamkorlik masalalari.
MT8	Xonadon tarkibi jixozlari.
MT9	Turar joylarning elementlari.
MT10	Turar joylarning yirik bo'laklari.

MT11	Turar joylarni xonama – xona joylashtirish.
MT12	Xonadon tarkibi jixozlari.
MT13	Oliy o'quv yurtlari.
MT14	Tomosha ko'rsatish binolari.
MT15	Shifo maskanlari, poliklinikalar, profilaktoriyalar.
MT16	Sport inshootlari.
MT17	Savdo-sotiq maishiy xizmat ko'rsatish binolari.
MT18	Sanoat bino va inshootlarining loyihalashni umumiy qoidalar. Sanoat korxonalarining ma'muriy maishiy binolari.
MT19	Sanoat binolarining konstruktivlari.
MT20	Bino va inshootlarning turli sanoat tarmoqlari.

T/R	ON uchun REFERAT MAVZULARI	YN uchun REFERAT MAVZULARI
1	Sagrada Familia	Madrididagi Mirador turar-joy majmuasi, Ispaniya.
2	Guggenxaym muzeyi Bilbao	Las-Vegasdagi Fashion Show savdo markazi, AQSh.
3	Raqsga tushadigan Praga uyi	Germaniyaning Darmshtadt shahridagi "Forest Spiral" turar-joy majmuasi.
4	Jenna loy masjid, Mali (Afrika)	Bilbaodagi Guggenxaym muzeyi, Ispaniya.
5	Sidneydagi opera teatri	Monreal, Kanadadagi "Habitat 67" turar-joy majmuasi.
6	Misrdagi Katta kutubxona	Lloyd's of London korporatsiyasi binosi (Lloyd's Building), Buyuk Britaniya.
7	Avstriyalik Gundertwassering g'alati uyi	Ilmiy fantastika muzeyi, Musiqqa muzeyi va Shon-sharaf zali binosi, AQSH.
8	Belgiyada kattalashgan atom	Iskandariya kutubxonasi, Misr.
9	Bulutli bino, Neufchatel, Shveysariya	Aparesida ayolimiz sobori, Braziliya.
10	Lotus ibodatxonasi	Raqsga uyi yoki "Fred va Ginger", Chexiya.
11	Borneodagi teskari uy	Jennadagi Buyuk masjid, Mali, Afrika.
12	Manchesterdagi Fuqarolik adolati markazi, Buyuk Britaniya.	Avstriyaning Grats shahridagi san'at muzeyi.
13	Milwaukee San'at muzeyi, AQSh.	Kolorado havo kuchlari akademiyasi kapellasi, AQSh.
14	Sagrada Familia (Ispaniya)	Pekin milliy stadioni, Xitoy.
15	Xitoy milliy teatri, Pekin.	Portugaliya, Porto shahridagi musiqa uyi.
16	Batman hovuz uyi	Xitoy markaziy televideniyesi binosi, Pekin.

17	Guggenxaym muzeyi (Ispaniya)	Rock Chapel AQShning Arizona shtatida joylashgan shahardir.
18	Sidney opera teatri (Avstraliya)	Niderlandiyaning Rotterdam shahridagi kub uylar.
19	Iskandariya kutubxonasi (Misr)	Belarus Milliy kutubxonasi
20	Hundertwasser uyi (Avstriya)	Polshadagi teskari uy

IV. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalalar;
- interfaol keys-stadilar;
- aqliy hujum
- BBB
- Baliq skleti

VII. Kreditlarni olish uchun talablari:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va oraliq va yakuniy nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish referat ishini topshirish.

Mustaqil ishini tashkil etishning shakli va mazmuni.

Talaba mustaqil ishini tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini xisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- Darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- Maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- Yangi texnikaviy adabiyotlardan foydalanish;
- Talabaning o'quv – ilmiy tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;
- Faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari;
- Masofaviy (distatsion) ta'lim.

VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

- 1 Убайдуллаев Х.М., Иногамов М.М., Тураржой ва жамоат биноларини loyxalashning tipologik asoslari (darslik) Т. «Ворис» 2009 й.
- 2 Хидиятов Т.А. "Типология зданий и сооружений" Учебник М.2005 г.